

Hucbald u svojoj »Musica enchiridialis« pisao kako bi trebalo dvoglasje načiniti na taj način, da se svakoj noti zadane melodije (koralne) doda gornja kvinta ili dublja oktava te kvinte t. j. kvarta ispod zadane melodije ili pak i gornja kvinta i donja kvarta (kvartsektakordi, o kojima govori dr. Vurnik). Takovo višeglasje zvalo se »Organum« a nipošto »falso bordone«. Uvajanjem protupomaka u savezu sa paralelnim kvintama nastao je »dis-cantus« i »kontrapunkt« poznat pod imenom pariške »ars antiqua«. Istom, kad je koncem 13. stolecā pučka muzika dobila utjecaj na umjetnu, razvio se »faux bourdon« t. j. gibanje u sekstakordima (dodavanje gornje terce i sekste basovoj dionici). To znači da je pučka muzika poznavala gibanje u paralelnim tercama i paralelnim sekstama. Takav »organum« u paralelnim tercama (i sekstama) zvao se »gymel« (cantus gemellus). Kaže da je takav organum došao iz Škotske (uopće sa sjevera, dakle od Germana, nije isključeno, da je bio poznat i Slavenima, jer i danas veći dio slavenskih naroda pjeva višeglasno i to baš u tercama, dok drugi narodi pjevaju većinom unisono). Ako tako stvar promatramo, možemo zaključiti, da se kod dvoglasja u tercama kod Belokranjaca ne radi »o moderniziranoj konzonantnosti (terce), kako kaže dr. Vurnik, nego je to oblik dvoglasja (gymel), koji je kod Slovena (kod Hrvata u tercama, kod Slovenaca u tercama i sekstama) bio poznat i upotrebljavan u davnoj, davnoj prošlosti (a ne istom u početku XVIII. stoljeća), te je po svoj prilici imao utjecaja i na postanak umjetnosti poznate pod imenom »ars nova« (»faux bourdon«) i na prvu renesansu u Firenci na izmjeni 13. i 14. stoljeća.«

Raziskovalcem narodne umetnosti Belokranjcev treba je poklicati v spo-

min dejstva iz zgodovinske etnologije, iz zgodovine migracij iz balkanskega jugoistoka v ozemlja preko Kupe in Sotle. V drugi polovici XV. stoletja in skozi celo XVI. stoletje je bilo belokranjsko ozemlje strahovito opustošeno po nepretrganih vpadih poturčenih (pomuslimanjenih) Bosancev. Predeli ob Kolpi, zlasti podzemeljsko polje ostali so skoraj brez prebivalcev. Zato so graščaki pozvali hrvatske begunce in jih tu naselili. Belokranjski »Poljci« so etnološka zmes Hrvatov iz Like ter iz ozemlja med Kvarnerskim zalivom in gornjo Kolpo. Na južnem pobočju Gorjancev so se pa naselili pravoslavni Srbi iz Bosne in Hercegovine. Stari prebivalci Belokrajne, ki jih danes imenujejo »Šokce«, ostali so na tleh Semiške župnije. Če se vse to uvažuje, si bo etnolog lahko razjasnil marsikateri pojav iz narodnega življenja in narodne umetnosti v Beli Krajini. — Kulturno-politično prepričanje ljudstva naj torej ne moti znanstveno presojanje etnografskih pojavov, ki imajo svoje posebne meje.

Pozdravni govor delegata Kraljevine Jugoslavije, N. Županića, na XV. Mednarodnem Kongresu Antropologije in predzgodovinske arheologije v Parizu, dne 20. sept. 1931:

*Monsieur le Président de la
République,
Monsieur le Ministre,
Monsieur le Maréchal,
Mesdames, Messieurs,*

Comme délégué du Royaume de Yougoslavie, j'ai l'honneur de saluer les anthropologistes de toutes les nations ici représentées et de souhaiter beaucoup de succès à leur travail.

Cette session extraordinaire a été convoquée à l'occasion de l'Exposition Coloniale Internationale et nous pourrions voir à Paris, ce noble lieu de

réunion du monde civilisé les différentes nations indigènes de l'Asie, de l'Afrique et de l'Océanie. Ainsi, les anthropologistes et les ethnographes pourront travailler pour leur science sans être obligés de voyager dans des continents lointains.

Je vien d'un pays où l'intérêt pour l'anthropologie morphologique et fonctionnelle des peuples n'est pas si intense qu'en Europe Occidentale et Centrale; mais on peut constater un certain progrès également en Yougoslavie. D'autre côté, nous voyons avec plaisir que les anthropologistes européens et américains montrent toujours plus d'intérêt pour l'origine et les qualités physiques des nations anciennes et nouvelles de la péninsule balkanique, dont la partie méridionale représente le berceau de la civilisation européenne.

Je constate avec plaisir le grand succès du Comité préparatoire de Paris, puisqu'un nombre si élevé d'hommes distingués dans les sciences, auxquels ce Congrès donne une belle occasion de se connaître et d'échanger des idées favorisant le développement de l'anthropologie et de l'archéologie préhistorique, ont répondu à son appel.

De ce succès, je félicite le Comité préparatoire, en premier lieu son président, M. Louis Marin, auquel j'exprime, au nom du Royaume de la Yougoslavie, les sentiments les plus cordiaux.

Živela Francija! — Vive la France!

Dr. Stanku Vurniku. Nagrobni govor direktorja Etnografskega muzeja dr. N. Županića, na pokopališču pri Sv. Križu, dne 24. marca 1932.

»Spremili smo mladega moža na njegovi zadnji zemeljski poti do roba tihe jame, ki ga bo držala v svojem

hladnem naročju, dokler ga ne pokliče angelska tromba k poslednji sodbi.«

»Pol pofi prirodnega človeškega življenja ni prehodil potnik, ki leži tu pred nami v rakvi sklenjenih rok, kot vosek bledih. S težkim srcem je včeraj naš kulturni zgodovinar zabeležil v anale smrti dr. Stanka Vurnika, ki si je tako lepo začrtal program znanstvenega dela za bodočnost, pa ga je objel mrak groba v cvetu let, v najlepši moški dobi.«

»Čebelica si bil, dragi pokojnik, na čelnicah, na panjih naših, neumorno delujoča na poljanah našega narodopisja, tenko poslušajoča melodije naših narodnih pesmi, boreča se z ostrim želom peresa v sferah znanosti, leteča in brneča po višavah slovenske umetnosti in literature.«

»Izgleda da so te vile zavidale za lepe uspehe in Te obtožile pri rojenicah, ki so Ti odmerile prekratko nit življenja in jo prezgodaj prerezale.«

»V Tvoji delavni sobi Ljubljanskega Etnografskega muzeja bo žalovalo po Tebi pero, ki je tako hitro in spretno švigalo po gladini papirja, ko si opisoval življenje Slovencev, njihovo narodno umetnost, zlasti arhitekturo hiš in pesmi melodijo. Pero si bo še često zaželelo Stanka Vurnika, ali Stanka nikjer več ne bo.«

»Bog Ti daj duši lahko!«

Dr. Viktor Novak, Antologija jugoslovenske misli i narodnog jedinstva (1390—1930). Beograd 1930. Str. LXVII + 931. Naslovna strana Pjera Križanića. Izdanje autorovo. Štampa Državne štamparije.

Pod gornjim naslovom izišla je krajem 1930 godine opširna knjiga, koju je napisao i izdao profesor beogradskog univerziteta g. dr. Viktor Novak. Svako, ko se bavi jugoslovenskom istorijom, a naročito istorijom jugoslovenske misli i narodnog jedin-